

Messze van Budapest

BESZÉLGETÉS

ANNA DYMNA

LENGYEL

SZÍNÉSZNŐVEL

Fotó: Sipos Géza

A címben jelzett jelenidejűség, csaknem múlt idejű fogalmazást követelt. Igaz, akkor nem egy interjú keretében és nemcsak földrajzi értelemben lett volna szükséges módosítani: Anna Dymna, a Krakói Sary Teatr művésznője ugyanis autóbalesetet szenvedett. Jancsó Miklós *Életünk és vérünket* című filmjének egyik főszerepét eljátszani tartott Magyarországra, a gépkocsivezető az éjszakai hosszú és fárasztó úton egy pillanatra elaludt a volánnál, s azonnal bekövetkezett a szerencsétlenség. Csodás véletlen, hogy tragédia nem történt. S azt már nemcsak az újságíró, hanem az orvosok is bálmulatosnak tartják, hogy jó tíz nappal az eseményt követően Anna Dymna egészségesen, készen állt a munkára. Törékeny alkat, de hihetetlenül szívós szervezet, mondták az orvosok. S ez bizonyára nemcsak adottság, hanem az elmélyült szakmai igényességgel és folyamatos munkával is magyarázható; Anna Dymna elve, hogy egy szerepre, az estéli előadásokra nemcsak lélekben kell készülni, hanem a fizikum is készenlélet igényel.

S az erős szervezeti kondíció kedvét, benső tartását is megóvta; komolyan, máskor játékos derűvel beszél életéről és pályájáról.

— Krakóban végeztem színművészeti tanulmányaimat, s meglehetősen korán, 18 éves koromban játszottam először filmen Jakubowska egyik munkájában. A film rossz volt, de nekem nagyon tanulságos, mert megismerkedtem a mesterség alapelemeivel. Szerencsésnek tartom ezt a magam életében azért is, mert sokan kollégáim befejezik tanulmányaikat úgy, hogy nem is tudják mi a film. Márpedig manapság a színész úgy teljes értékű, ha nemcsak a színházi feladatokra kész, hanem a filmes és a televíziós munka törvényszerűségeit is megtanulja.

III. éves főiskolás voltam, amikor a Sary Teatr-ban egy Slowacki-darab főszerepét eljátszhattam, s ettől kezdve legnagyobb vágyam az volt, hogy ebbe a színházba kerüljek.

— Nálunk bevallott, vagy titkolt ambíció Budapest... Egy lengyel színésznőnek nem Varsó?

— Kivételes gárda dolgozik Krakóban. A színháznak nemcsak nagy tradíciója hanem komoly életű jelenideje is van, tehát ide bekerülni a legnagyobb kitüntetés. Talán ezért nem véletlen, hogy Andrzej Wajda is úgy nyilatkozik, hogy színházi rendezőként itt érzi jól magát igazán. Ezzel is magyarázható, hogy rendszeresen visszatér hozzánk dolgozni. Tavaly egy Dosztojevszkij adaptációt készített, amelynek már a próbáin részt vehetett a közönség. Wajda próbáról próbára, majd előadásról előadásra azt mérte, hogy a színpadi feszültség hogyan hat a közönségre, a dráma benső tartalma, a játék állapota meddig és miként feszíti a nézőt és ez hogyan hat vissza a színészre. A most zárult évadban egy nyolcórás színpadi művet mutattunk be Wajda rendezésében. Az évek múlásával, a napok múlásával címmel. Krakó történelmének részletei elevenednek meg benne, valójában történelmi darabok füzére. Hétközben, szerda, csütörtök, pénteken, három este folyamatosan játszunk, szombatról vasárnapra virradó éjjel pedig egyben a teljes nyolcórás előadást. Wajda azt mondta: ezt a darabot csak velünk tudta megcsinálni.

— Miben van ez a kizárólagosság?

— A színészek nem azt nézik, hogy hány óra van, hanem dolgoznak. Dolgoznak közösen, egy akarattal, hittel a rendezőben, hittel az előadás sikerében.

— Egy színházat bizonyára nemcsak egy kivételes személy tesz nélkülözhetlenné...

— Emlékezetes volt számomra Jaroczkival együtt dolgozni Csehov *Cseresnyéskertjében*, amelyben Anndát játszottam, aztán Jerzy Grzegorzewskival Wyspianski *Menyegzőjében*. Zosát alakítottam a Swinarski rendezte Miczkiewicz *Ösökjében*. (Swinarski annak a repülőgép-szerencsétlenségnek volt tragikus áldozata, amelynek Vujicsics Tihamér is. — A. L.) Zosa kis szerep, de számomra sosem a szerep terjedelme a fontos, hanem maga a színpadra lépés ténye.

— K. Dejmek egy helyütt azt írja a lengyel színház feladatáról, hogy legfontosabb küldetése megmutatni: mi-

lyen volt őseink színháza. Játszani tehát még a töredékes drámai anyagokat is...

— Lengyelországban élek és dolgozom, tehát a lengyeleknek csinálunk színházat. Őn maguk közösségi életét és közérzetét próbáljuk megfogalmazni és megteremtteni. De egy felledhetetlen emléket hadd idézzek föl arra vonatkozóan, hogy akár mennyire nemzeti fogantatású egy színházi előadás, ha igazán jó, az az egyetemes emberi érzések régiójába hatol. Miczkiewicz *Ösökjét* játszottuk Londonban. Nagyon nehéz dráma még a lengyeleknek is. Négerék, angolok ültek a nézőtérben. s az előadást nem tolmácsolták. Furcsa volt, hogy az előadás végén az emberek sírtak és meg voltak hatódva. A nyelvi sorompót sikerült áttörnünk, s bizonyára sok részletét nem értették meg az előadásnak, de az EGÉSZ hatással volt. Megteremtődött tehát az a kapcsolat, ami a színház eredendő lényege, s nekünk színészeknek ez hatalmas érzés volt távol hazánktól, egy nagy világvárosban.

— Swinarski úgy tanította, hogy ezek a drámák valamikor megtörténtek, de ma is lejátszódhatnak. A közelítően múlik minden: nem kegyeleti anyagként kell kezelni őket, és nem is történelmi játékok ezek. Emberi természetükből kell kiindulni. Azt kell megvizsgálni, hogy a darab szereplőinek milyen hibáik, milyen erényeik vannak, s ezeket az emberi tulajdonságokat kell megmutatni. Ami pedig a legfontosabb, hogy nincsenek kizárólagosan jó vagy rossz emberek. Ha nagyon rossznak mutatkozik egy alak, meg kell találni azokat a pontokat, amelyekben megvédhető, a jobban pedig megkereshetőek az elleneszenves jellegzetességek is. S így ebben a teljességben kell a színésznek megszeretni és a színpadi életét megélni.

— Filmen, Jancsó Miklós munkamódszere nem egészen ebben a gondolatkeretben jellemezhető...

— Tudom, mindenre fel vagyok készülve...

Ablonczy László